

**Bērnī kā upuri vai nozieguma
liecinieki: Apvienotās Karalistes
prakse**

Nigel King MSc

Pamatinformācija

- 1992. - Labas prakses memorands par video ierakstītām bērnu, kas ir kriminālprocesa liecinieki, nopratināšanām
[55 lapas]
- 2002. - Kā kriminālprocesā sasniegt vislabākos liecināšanas rezultātus: ieteikumi darbam ar viegli ievainojamiem vai iebiedētiem lieciniekiem, ieskaitot bērnus
[3 sējumi 173 lapas]
- 2007. - Kā kriminālprocesā sasniegt vislabākos liecināšanas rezultātus: ieteikumi upuru un liecinieku nopratināšanai un īpašu pasākumu izmantošanai
[170 lapas]
- 2011. - Kā kriminālprocesā sasniegt vislabākos liecināšanas rezultātus: ieteikumi upuru un liecinieku nopratināšanai un ieteikumi īpašo pasākumu izmantošanai

Kā kriminālprocesā sasniegt vislabākos liecināšanas rezultātus: ieteikumi upuru un liecinieku noprašanai, un ieteikumi īpašo pasākumu izmantošanai (2011)

- ieteikumi šajā dokumentā īpaši atteicas uz:
 - viegli ievainojamiem un iebiedētiem lieciniekiem (ar tiesībām uz īpašiem pasākumiem);
 - svarīgiem lieciniekiem (kam, **nav** tiesības uz īpašiem pasākumiem)
- [[www.justice.gov.uk/guidance.docs/achieving-best-evidence](http://www.justice.gov.uk/guidance/docs/achieving-best-evidence)]

Īpašie pasākumi, kas ar tiesas piekrišanu ir pieejami viegli ievainojamiem un iebiedētiem lieciniekiem.

Lai pasargātu liecinieku no apsūdzētā, var tikt izmantoti **ekrāni**.

Izmantojot **tiešsaisti** un video savienojumu ar tiesas zāli, liecinieks sniegs liecību tiesas procesā, neatrodoties tiesā.

Privāti sniegtas liecības. Seksuālu noziegumu vai iebiedēšanas gadījumos tiks apsvērta sabiedrības locekļu un preses neielaišana (izņemot vienu noteiktu personu no preses) tiesas zālē.

Tiesneši un juristi **noņem parūkas un mantijas**.

Video nopratināšanas ieraksta kā galvenās liecības izmantošana gadījumos ar ievainojamiem lieciniekiem.

Starpnieka izmantošana liecinieka nopratināšanā gadījumos ar ievainojamiem lieciniekiem.

Sazināšanās palīglīdzekļi, izmantojot komunikatoru vai tulku, gadījumos ar ievainojamiem lieciniekiem.

IZMEKLĒŠANAS VADĪŠANA VIDEO NOPRATINĀŠANĀS AR BĒRNIEM UN JAUNIEŠIEM

VIDEO NOPRATINĀŠANU APRĪKOJUMS

Praktiski jautājumi

- veiciet nopratināšanu tiklīdz tas ir iespējams
- saglabājiet bērna liecības godīgumu
- nodrošiniet, lai ierakstītajai video nopratināšanai būtu visaugstākā attēla un skaņas kvalitāte
- ievērojiet ieteikumus attiecībā uz video nopratināšanām

Sākotnējā darbība

- Pirmā saskarsme ar bērnu un vecākiem vai aprūpētāju ietekmēs to, kā attiecības attīstīsies
- Māte vai aprūpētāja – vai viņas ir iesaistītas pārinodarījumā?
- Vai bērnam atgriezties mājās ir droši ?

Apsvērumi pirms nopratināšanas

- Kad nopratināt bērnu?
- Apsveriet diennakts laiku – diena/nakts?
- Kam būtu jāpiedalās?
- Kas dod piekrišanu nopratināšanai?

Nopratināšanas plānošana

- faktori, kas jāņem vērā, plānojot nopratināšanu:
 - bērna vecums
 - bērna rase, kultūra, tautība un dzimtā valoda
 - bērna dzimums un seksualitāte
 - fiziski un/vai mācīšanās traucējumi

Nopratināšanas atbalstītājs

- kāda no policijas neatkarīga persona, kura nav iesaistīta lietā, kas tiek izmeklēta
- piedalās izmeklēšanas nopratināšanā
- viņš/viņa var būt radnieks/-ce, draugs/-dzene vai “atbilstīgs pieaugušais”

NOPRATINĀŠANA

- **ATTIECĪBAS**
- **BRĪVS STĀSTĪJUMS**
- **izjautāšana**
- **nopratināšanas noslēgšana**

Nopratināšanas sākšana

- iepazīstināšana
- datums un laiks
- atrašanās vieta
- “Blakus telpā atrodas ...
- “Vai jums nav iebildumu, ja es veicu piezīmes?”

Patiesība un meli

- jāpanāk, ka bērns/jaunietis saprot atšķirību starp patiesības teikšanu un melošanu

BRĪVS STĀSTĪJUMS

- ĻOTI SVARĪGS
- TAD IEGŪSIET VISLABĀKO LIECĪBU
- VADĪBU UZTICIET BĒRNAM VAI IEVAINOJAMAI PERSONAI

IZJAUTĀŠANA

- lietojiet vecumam atbilstošu valodu
- atvērta tipa jautājumi
 - stāstiet
 - izskaidrojiet
 - aprakstiet
- uzdodiet uzvedinošos jautājumus

NOPRATINĀŠANAS NOSLĒGŠANA (1)

- vienojieties ar otru nopratinātāju
- **PATEICIETIES BĒRNAM VAI VIEGLI IEVAINOJAMAM CILVĒKAM PAR SARUNU AR JUMS**
- fiksējiet laiku (video nopratināšanas)
- **IZSLĒDZIET VIDEO APRĪKOJUMU**

NOPRATINĀŠANAS NOSLĒGŠANA

(2)

- pēc tam, kad video/audio aprīkojums ir izslēgts
- atstājiēt liecinieku un viņa vecākus vai aprūpētāju pozitīvā noskaņojumā
- mēģiniet atbildēt un atbildiet uz jautājumiem
- nedodiet solījumus

Kriminālistikas/medicīniskā apskate

- vai tā ir nepieciešama?
- konsultējieties ar medicīnas darbinieku (protokolējiet sarunu)

Pēc nopratināšanas

- pārliecinieties, lai bērns būtu drošībā
- neaizmirstiet par pēcaprūpi
- **regulāri sazinieties** – ja vecāks/aprūpētājs netiek atbalstīts, tad ir risks, ka apsūdzība cietīs neveiksmi

Atbalsts pirms tiesas

(1)

- policija ir ļoti svarīga:
 - regulāri sazinieties ar “nevainīgo” vecāku vai aprūpētāju
 - sniedziet informāciju
 - atbildiet uz jautājumiem
 - ja un kad nepieciešams, vērsieties citās institūcijās

Atbalsts pirms tiesas

(2)

- ja bērna vecāks/aprūpētājs kļūst neapmierināts ar policijas darbu, tad ir liela iespējamība, ka lieta neturpināsies vai cietīs neveiksmi

Psihologa konsultācijas

- Tajās uzmanība tiks pievērsta daudziem jautājumiem, ieskaitot:
 - ietekmi uz bērnu, kas piedzīvojis pārinodarījumu
 - bērna pašcieņas un pašapziņas uzlabošanu
 - informācijas sniegšanu bērnam par aizskarošām attiecībām

Psihoterapija

- pievērsīsies daudziem jautājumiem, ieskaitot:
 - emocionālu un uzvedības traucējumu risināšanu, piemēram, pēctraumatiskā stresa traucējumiem
 - bērna, kurš ir ļoti traumēts un uzrāda rezultātus, kas rada bažas par bērna garīgo veselību, ārstēšanai

Konsultēšanas/terapijas protokols

- pirms nosūtīšanas jāinformē policija
- policija un prokuratūras iestādes, lai tās apspriestos
- ja nav iebildumu, jāuzsāk terapija saskaņā ar ieteikumiem

Sagatavošanās tiesai

- liecinieku sagatavošanas tiesai mērķis ir ļaut tiem justies daudz pārlicinātākiem un būt labāk sagatavotiem liecības sniegšanai

Tiesas apmeklējums pirms tiesas

- bērnam un viņa vecākam/aprūpētājam par labu var nākt iepriekšējs tiesas apmeklējums . Tas ļaus viņiem iepazīties ar tiesas izkārtojumu, ieskaitot:
 - kur sēž tiesnesis
 - kur atradīsies apsūdzētais
 - liecinieka tribīnes atrašanās vietu
 - tiesas procesu

Tiesas process

- bērns un vecāks/aprūpētājs jānodrošina ar atbalstu
- bērna ienākšana u.c. – nepieciešamība izvairīties no apsūdzētā/ģimenes/atbalstītāju ieraudzīšanas
- telpa, kurā bērnu nodarbināt līdz brīdim, kad tam jāsniedz liecība

Pēc tiesas procesa

- spriedums – vainīgs
 - svinēšana
 - palīdzība tikt galā ar sekām
- spriedums – nevainīgs
 - palīdzība tikt galā ar dusmām/sekām
 - izskaidrošana bērnam (ja nepieciešams)
 - vēršanās pie citiem profesionāļiem/institūcijām

UN VISBEIDZOT

- **policisti, kas strādā ar bērniem un ģimenēm, to dara tāpēc, ka ir atgadījies briesmīgs notikums. Policijai cietušo dzīves stresa pilnajos notikumos ir būtiska nozīme. Ja policija spēj padarīt ļoti sarežģītu pieredzi par iespējami mazāk sarežģītu, tad policija ir sasniegusi savu mērķi.**
- **ŠAJOS GADĪJUMOS BĒRNI UN ĢIMENES VIENMĒR ATCERĒSIES POLICIJU!**